

Міністерство освіти і науки України
Національний університет водного господарства
та природокористування
Навчально-науковий інститут права
Кафедра суспільних дисциплін

07-03-453М

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

до семінарських занять
та самостійного вивчення дисципліни

«Основи педагогіки»

для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня
за освітньою програмою «Креативна та цифрова культура»
спеціальності 034 «Культурологія»
денної та заочної форм навчання

Рекомендовано
науково-методичною радою з якості
ННІЕМ
Протокол № 7 від 28.12.2023 р.

Рівне – 2023

Методичні вказівки до семінарських занять та самостійного вивчення дисципліни «Основи педагогіки» для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня за освітньою програмою «Креативна та цифрова культура» спеціальності 034 «Культурологія» денної та заочної форм навчання. [Електронне видання] / Сокаль В. А. – Рівне : НУВГП, 2023. – 48 с.

Укладач: Сокаль В. А., канд. педагогічних наук, доцент кафедри суспільних дисциплін.

Відповідальний за випуск: Олексін Ю. П., доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри суспільних дисциплін.

Керівник освітньої програми: Коберська Т. А.
кандидат філософських наук, доцент кафедри філософії.

© В. А. Сокаль, 2023

© НУВГП, 2023

ЗМІСТ

Передмова	
1. Методичні поради для роботи над дисципліною.....	5
2. Мета та завдання навчальної дисципліни.....	5
3. Програма навчальної дисципліни.....	8
4. Структура навчальної дисципліни.....	11
5. Теми семінарських занять.....	12
6. Плани семінарських занять.....	12
7. Завдання для самостійної роботи	43
8. Методи контролю.....	44
9. Сума балів за всі форми навчальної діяльності.....	45
10. Шкала оцінювання.....	45
11. Методичне забезпечення дисципліни.....	46
12. Рекомендована література.....	46
13. Інтернет ресурси.....	48

Передмова

Вивчення дисципліни «Основи педагогіки» передбачає підготовку національної еліти, яка здатна оволодіти освітньо-світоглядною парадигмою гуманітаризації, гуманізації і демократизації вищої освіти, забезпечує різнобічний розвиток особистості викладача і студента ЗВО.

Для успішного здійснення професійної діяльності необхідними є знання про освітню систему України, закономірності розвитку, навчання і виховання особистості, індивідуально-психологічні властивості особистості, а також фактори розвитку міжособистісних та міжгрупових стосунків.

Метою вивчення навчальної дисципліни є пізнання закономірностей педагогічної діяльності та індивідуально-психологічних властивостей особистості; формування потреби в особистісному розвитку, вмінь виявляти задатки до певного виду діяльності, досягати індивідуальних цілей у процесі навчання, будувати систему психолого-педагогічних знань, які сприятимуть ефективності професійної діяльності, підвищенню культури педагогічного спілкування.

Основними завданнями навчальної дисципліни є:

- засвоєння основних термінів і понять педагогіки на рівні відтворення, тлумачення та використання їх у повсякденному та професійному житті;
- опанування знань про психолого-педагогічні особливості становлення особистості та усвідомлення закономірностей професійного становлення та особистісного зростання майбутніх фахівців;
- формування вмінь і навичок використання методів науково-педагогічних досліджень відповідно до їх призначення, психолого-педагогічних знань про культуру педагогічного спілкування для аналізу конкретних ситуацій в професійній діяльності.

1. Методичні поради для роботи над дисципліною

Зміст дисципліни реалізується опануванням трьох блоків: теоретичного, практичного та блоку самостійної роботи.

Напрямами самостійної роботи з вивчення курсу є: вивчення окремих тем та питань, підготовка фіксованих виступів, підготовка до семінарських занять, виконання індивідуальних завдань.

Для розуміння студентами змісту курсу, системи семінарських занять та самостійного вивчення, форми підсумкового контролю вказівки містять програму навчальної дисципліни, теми і плани семінарських занять, теми самостійної роботи та вимоги до звіту про її виконання, індивідуальні завдання, критерії оцінювання, питання до підсумкового контролю, рекомендовану (базову, допоміжну) літературу, інформаційні ресурси.

Для успішної підготовки до семінарського заняття розділ «Плани семінарських занять» містить тему, вид семінарського заняття, методи, які будуть застосовуватись в процесі проведення семінару, мотивацію навчання, мету, актуалізацію опорних знань, план, основні поняття, зміст узагальнення вивченого, завдання для підготовки до семінарського заняття, контрольні запитання до теми та літературу з вказівкою сторінок вивчення відповідної теми.

З метою актуалізації опорних знань, узагальнення вивченого, успішного виконання вправ, психологічних та контрольних тестів студентам пропонується опрацювання конспекту лекції, рекомендованої літератури та контрольні запитання для самоперевірки.

2. Мета та завдання дисципліни, її місце в системі підготовки майбутнього спеціаліста

Мета дисципліни – озброїти здобувачів вищої освіти знаннями теоретичних основ сучасної педагогічної науки, а також уміннями, необхідними для ефективної організації навчання і виховання учнів у сучасній школі; досягненнями світової цивілізації у галузі педагогічної науки з урахуванням надбань української педагогічної думки та шкільної практики, багатотисячолітніх педагогічних традицій українського народу.

Перелік знань, умінь та навичок, які формуються в процесі викладання дисципліни

У процесі вивчення курсу педагогіки відповідно до вимог навчальної програми здобувачі вищої освіти повинні *знати*:

- закономірності становлення педагогіки;
- основні складові та напрями сучасних педагогічних досліджень;
- зміст основних педагогічних категорій (освіта, розвиток, навчання, виховання);
- сутність і закономірності розвитку особистості, анатомо-фізіологічні, психологічні та вікові особливості учнів;
- діагностику і методи визначення рівнів вихованості дітей;
- методи аналізу ефективності педагогічного управління процесом формування особистості школяра;
- теорію та методику національного навчання і виховання, специфіку роботи класного керівника, виховної роботи в дитячих клубах за інтересами та позашкільних виховних закладах;
- основний зміст державного стандарту освіти та напрями реформування системи освіти в Україні відповідно до вимог сучасного суспільства;
- значення та взаємовідношення процесів розвитку та саморозвитку в педагогічній практиці навчальних закладів різних рівнів;
- принципи, форми і методи організації навчально-виховної роботи з дітьми різних вікових груп;
- принципи організації різних дитячих об'єднань, учнівських колективів та керівництва ними;
- методику позакласної роботи з учнями зі свого предмета.

Здобувачі вищої освіти повинні *уміти*:

- визначати конкретні завдання навчально-виховного впливу, виходячи із загальної мети національного виховання, рівня вихованості дитячого колективу і умов навколишнього середовища;
- володіти методами і формами організації навчально-виховного процесу, педагогічної діагностики та педагогічного прогнозування;
- визначати мету навчання і виховання у відповідності з рівнем вихованості учнів, будувати навчально-виховний процес на основі глибокого і систематичного вивчення учнів, їх інтересів і запитів;
- регулювати і корегувати міжособистісні стосунки в учнівському колективі, проводити в ньому профілактику

розмежування, конфронтації: формувати гуманні відносини з учнями на рівні співпраці з урахуванням національних традицій;

- зробити учнівське самоврядування ефективним виховним засобом;

- об'єднати зусилля вчителів, які працюють у класі;

- налагоджувати стосунки з батьками учнів, вести педагогічну пропаганду, домагаючись єдності виховних впливів школи, позашкільних установ, сім'ї та громадськості;

- сприяти самовихованню, самоосвіті та саморозвитку учнів;

- використовувати у навчально-виховній роботі духовні надбання рідного народу, традиції української етнопедагогіки;

- застосовувати принцип наукової організації педагогічної праці;

- аналізувати, узагальнювати і використовувати передовий педагогічний досвід і досягнення психолого-педагогічної науки,

- систематично підвищувати свою педагогічну кваліфікацію.

Вивчення навчальної дисципліни надає здобувачам вищої освіти компетентностей щодо:

ЗК1.Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК3. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК4. Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

ЗК12. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

ФК4. Здатність розуміти та інтерпретувати джерела культури (писемні, речові, віртуальні) з урахуванням різних контекстів (історичного, соціального, антропологічного, політичного, релігійного, екологічного тощо).

ФК5. Здатність використовувати різноманітні джерела інформації та методологічний апарат культурології для виявлення, аналізу культурних потреб суспільства.

ФК10. Здатність популяризувати знання про культуру та поширювати інформацію культурологічного змісту, використовуючи сучасні інформаційні, комунікативні засоби та візуальні технології.

ФК15. Здатність до особистісного та професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку.

Результатами навчання, які набувають здобувачі вищої освіти вивчаючи дану дисципліну є:

Програмні результати навчання

ПР1. Мати навички критичного мислення, викладати у зрозумілий спосіб власні думки, здійснювати їх аргументацію.

ПР4. Знати та розуміти теоретичні підходи до визначення культури, її проявів та форм існування.

ПР13. Презентувати знання про культуру відповідно до спеціалізації представників різних професійних груп та здобувачів освіти.

ПР14. Вести публічну дискусію та підтримувати діалог з питань української культури з фахівцями та нефахівцями.

3. Програма навчальної дисципліни

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ І. ЗАГАЛЬНІ ОСНОВИ ПЕДАГОГІКИ

ТЕМА 1. Предмет і завдання педагогіки.

Предмет педагогіки, її категорії. Система педагогічних наук. Зв'язок педагогіки з іншими науками. Завдання сучасної педагогіки. Історія розвитку та становлення педагогіки, як науки. Афінська та Спартанська системи виховання. Виховання в епоху Середньовіччя. Освіта в епоху Відродження. Історія української педагогіки.

ТЕМА 2 Розвиток і формування особистості. Загальне поняття про розвиток і формування особистості. Вплив середовища на розвиток особистості. Вплив спадковості на розвиток особистості. Вплив діяльності і спілкування на розвиток особистості. Вікова періодизація дітей. Родинне виховання.

ТЕМА 3 Методи науково-педагогічного дослідження. Загальне поняття про методи науково-педагогічного дослідження. Методика дослідження. Етапи науково-педагогічного дослідження. Основні методи науково-педагогічного дослідження.

ТЕМА 4 Система освіти України. Особливості освітньої системи України. Принципи побудови системи освіти. Дошкільна освіта. Загальна освіта. Позашкільна освіта. Професійно-технічна освіта.

Вища освіта. Післядипломна освіта. Закон України “Про освіту”. Основні положення Закону України “Про вищу освіту”. Школознавство. Суть і завдання змісту освіти. Концепції освіти. Види освіти. Рівні освіти. Навчальний план. Навчальна програма. Навчальні підручники. Державні стандарти освіти.

ТЕМА 5. Сучасні тенденції розвитку освіти у зарубіжних країнах. Освітня система Великобританії. Освіта у Франції. Система освіти і виховання Німеччини. Освіта Скандинавських країн. Система освіти США. Освітня система Японії. Освіта у країнах Азії. Освіта країн Прибалтики. Освітня система Польщі.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2. ТЕОРІЯ НАВЧАННЯ І ВИХОВАННЯ

ТЕМА 6. Дидактика. Суть і завдання дидактики. Категорії дидактики. Зв’язок дидактики з іншими науками. Актуальні завдання дидактики. Суть процесу навчання, його методологічна основа. Рушійні сили навчального процесу. Функції навчання. Логіка навчального процесу. Типи навчання. Мотиви навчання. Закономірності навчання. Характеристика принципів навчання.

ТЕМА 7 Методи навчання. Суть методів навчання. Класифікація методів навчання. Методи навчання за джерелом отримання знань. Методи навчання за характером логіки пізнання. Методи навчання за рівнем самостійної розумової діяльності. Вибір методів навчання. Контроль, оцінка знань, умінь і навичок учнів. Місце і роль контролю за знаннями, уміннями і навичками в навчальному процесі. Види контролю знань, умінь і навичок учнів. Методи контролю знань, умінь і навичок учнів. Оцінка знань, умінь і навичок.

ТЕМА 8 Форми організації навчання. Форми організації навчання, їх становлення. Класно-урочна система навчання в її історичному розвитку. Вимоги до сучасного уроку в школі. Типи уроків, їх структура. Підготовка вчителя до уроку. Навчальні екскурсії. Практикуми. Семінарські заняття. Лабораторні заняття. Факультативні заняття. Домашня навчальна робота. Заняття в предметних гуртках. Структура аналізу уроку.

ТЕМА 9. Суть процесу виховання. Особливості виховного процесу. Принципи та закономірності виховання. Етапи виховання. Перевиховання особистості. Самовиховання як найвищий етап

виховного процесу. Рівня вихованості. Концепція національного виховання.

ТЕМА 10 Зміст національного виховання. Завдання і зміст морального виховання. Шляхи і засоби морального виховання. Виховання моральної свідомості та громадянської відповідальності. Виховання національної гідності й менталітету. Патріотичне й інтернаціональне виховання. Виховання дисциплінованості. Статеве виховання. Екологічне виховання. Антинаркотичне виховання. Правове виховання. Значення праці в житті людини. Види праці. Завдання та принципи трудового виховання. Шляхи, засоби та методи трудового виховання. Профорієнтаційна робота в школі. Місце і роль естетичного виховання в житті людини. Зміст естетичного виховання. Шляхи, засоби і форми естетичного виховання. Засоби фізичного виховання. Зміст фізичного виховання. Форми організації фізичного виховання. Розумове виховання і формування світогляду. Завдання розумового виховання. Формування основ наукового світогляду. Культура розумової праці. Навчальна праця.

ТЕМА 11. Методи виховання. Форми організації виховної діяльності. Загальне поняття про методи виховання. Класифікація методів виховання. Методи формування свідомості особистості. Методи організації діяльності і формування поведінки. Методи стимулювання поведінки і діяльності. Педагогічні умови використання методів виховання. Позакласна виховна робота. Позашкільна навчально-виховна робота. Індивідуальні, групові і масові форми організації виховної роботи. Виховна робота класного керівника. Функції класного керівника. Напрямки роботи класного керівника. Права та обов'язки класного керівника. Зміст роботи класного керівника. Планування роботи класним керівником. Організація дозвілля школярів.

3. Структура навчальної дисципліни

Назви тем змістових модулів	Кількість годин							
	Денна форма				Заочна форма			
	заг	л	с	ср	заг	л	с	ср
Змістовий модуль 1. Загальні основи педагогіки								
1. Предмет і завдання педагогіки	12	2	2	8	12	2		10
2. Розвиток і формування особистості	12	2	2	8	12		2	10
3. Методи науково-педагогічного дослідження	12	2	2	8	12			12
4. Система освіти України	12	2	2	8	12		2	10
5. Сучасні тенденції розвитку освіти	12	2	2	8	12			12
Всього	60	10	10	30	60	2	4	54
Змістовий модуль 2. Теорія навчання і виховання								
6. Дидактика.	12	2	2	8	12			12
7. Методи навчання.	12	2	2	8	12		2	10
8.Форми організації навчання	12	2	2	8	12			10
9. Суть процесу виховання	12	2						
10.Зміст національного виховання.	12	2	4	6	12		2	10
11.Методи і форми організації виховання.	12	2	4	6	12			12
Всього	60	12	16	30	60		4	56
Разом	120	22	26	120	180	2	8	170

4. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	К-сть годин	
1	Предмет і завдання педагогіки	2	
2	Розвиток і формування особистості	2	2
3	Методи науково-педагогічного дослідження	2	
4	Система освіти України	2	2
5	Сучасні тенденції розвитку освіти	2	
6	Дидактика.	2	
7	Методи навчання.	2	2
8	Форми організації навчання	2	
9	Суть процесу виховання	2	2
10	Зміст національного виховання	2	
11	Моральне виховання	2	
12	Методи і форми організації виховання.	4	
	Разом	26	8

5. Плани семінарських занять Семінарське заняття № 1

Тема: Предмет і завдання педагогіки.

Вид заняття: семінар – розгорнута бесіда.

Методи: бесіда, діагностика знань, психологічне дослідження, самостійна робота.

Мотивація навчання особистісне і професійне самовдосконалення.

Мета: ознайомити студентів із предметом і завданнями педагогіки. Відповідно до мети студенти повинні:

знати особливості педагогічних процесів в навчально-пізнавальній діяльності та емоційно-вольовій сфері студента;

вміти використовувати знання для підвищення успішності, організації самостійної роботи та розвитку емоційно-вольової сфери особистості.

Актуалізація опорних знань: контрольні запитання до теми «Предмет і завдання педагогіки».

План

1. Предмет та завдання педагогіки.
2. Характеристика етапам розвитку педагогіки.
3. Історія розвитку та становлення педагогіки як науки.
4. Основні педагогічні категорії.
5. Система педагогічних наук.

Основні поняття: педагогіка, виховання, навчання, розвиток, освіта, вікова педагогіка, сурдопедагогіка, тифлопедагогіка, логопедія, олігофренопедагогіка, герогіка, андрогогіка, віктимологія, система освіти, ланки освіти, розвиток, формування особистість, спадковість, задатки, акселерація, ретрадація.

Узагальнення вивченого: виконання вправ, робота з психолого-педагогічними тестами, тестовий контроль знань,

Література:

1. Артемова Л. В. Історія педагогіки України. Київ, 2006. 424 с.
2. Задорожна-Княгницька Л. В. Загальні основи педагогіки : навч. посіб. Херсон : ОЛДІ-ПЛЮС, 2020. 192 с.
3. Зайченко І. В. Педагогіка. Київ : Ліра, 2019. 608 с
4. Левківський М. В. Історія педагогіки: навч.-метод. посібник. Вид. 4-те. Київ : Центр учбової літератури, 2011. 246 с.
5. Сисоєва С. О., Кристопчук Т. Є. Освітні системи країн Європейського Союзу: загальна характеристика : навчальний посібник. Рівне : Овід, 2012. 352 с.
6. Сікорський П. Нова педагогіка. Львів : Львівська політехніка, 2021. 570 с.
7. Фіцула М. М. Педагогіка. Київ : Видавничий центр «Академія», 2009. 560 с.
10. Про вищу освіту: Закон України від 01.07.2014 р. № 1556-VII. Дата оновлення: 28.09.2017. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1556-18> (дата звернення: 08.09.2023).

Завдання для підготовки до семінарського заняття

I. З метою узагальнення вивченого, успішного виконання вправ, психологічних та контрольних тестів, опрацювати конспект та рекомендовану літературу, знати відповіді на завдання для самостійної роботи, письмово виконати завдання для індивідуальної роботи.

Контрольні запитання з теми

1. Дати характеристику основним категоріям педагогіки
  2. Визначити предмет і завдання педагогіки.
  3. Дати характеристику історії розвитку педагогіки як науки.
  4. Визначити етапи розвитку педагогіки.
  5. Проаналізувати розвиток освіти в Україні. Дати характеристику освітній системі України.
  6. Дати характеристику освітнім системами видатних педагогів.
  7. Визначити основні тенденції розвитку освіти у світі.
1. Дати визначення розвитку та формуванню особистості.
  2. Обґрунтувати роль виховання, спадковості і середовища у розвитку особистості.
  3. Визначити рушійні сили та закономірності розвитку особистості.
  4. Розкрити роль діяльності активності і спілкування у розвитку особистості.
  5. Охарактеризувати вікові етапи розвитку особистості.
  6. Визначити індивідуальні особливості дітей різного віку.

Завдання для самостійної роботи

1. Законспектувати основні положення закону України «Про вищу освіту».
2. Дати визначення основним категоріям педагогіки.
3. Скласти кросворд «Історія становлення педагогіки як науки».
4. Занотувати міркування видатних педагогів про значення педагогічної науки у розв'язанні виховних завдань.
5. Виписати 2-3 приклади, що засвідчують педагогічну мудрість українського народу.
6. Пояснити 2-3 висловлювання, присвячені проблемам виховання.

Тематика рекомендованих рефератів: «Педагогіка як наука», «Розвиток психічних процесів в учнівському віці», «Історія розвитку та становлення педагогіки як науки», «Педагогіка вищої школи як наука. «Характеристика основних категорій педагогіки», «Освітня система України», «Методи науково-педагогічних досліджень»,

II. Відповідно до плану семінарського заняття, опрацювати рекомендовану літературу, законспектувати та підготувати виступи.

Семінарське заняття № 2

Тема. Розвиток, формування особистості.

Вид заняття: семінар - розгорнута бесіда

Методи: бесіда, діагностика знань, психологічне дослідження, самостійна робота

Мотивація навчання особистісне і професійне самовдосконалення

Мета: *знати* особливості психічного та соціального розвитку особистості, вікові етапи розвитку особистості, вікові кризи, фактори розвитку особистості

вміти використовувати знання для підвищення успішності, організації самостійної роботи та розвитку емоційно-вольової сфери особистості

Актуалізація опорних знань: контрольні запитання до теми «Розвиток і формування особистості»

План

1. Поняття про розвиток та формування особистості.
2. Роль виховання спадковості і середовища у розвитку особистості.
3. Рушійні сили та закономірності розвитку особистості.
4. Роль діяльності активності і спілкування у розвитку особистості.
5. Вікові етапи розвитку особистості.
6. Індивідуальні особливості дітей

Основні поняття: розвиток, види розвитку, формування, людина, особистість, індивідуальність, спадковість, задатки, здібності, спадковість, середовище, акселерація, ретрадація.

Література

1. Бенеш Г. Психологія: довідник / пер. з нім. ; наук. ред. пер. В. О. Васютинський. Київ : Знання-Прес, 2007. 510 с.
2. Волкова Н. П. Педагогіка : посібник для студентів вищих навчальних закладів. Київ : Академія, 2007. 576 с.
3. Зайченко І. В. Педагогіка. Київ : Ліра, 2019. 608 с
4. Педагогіка: Хрестоматія / Уклад. А. І. Кузьмінський, В. Л. Омеляненко. Київ : Знання-Прес, 2003. 700 с.
5. Максименко С. Д. Загальна психологія : навчальний посібник. Київ : Центр навчальної літератури, 2008. 272 с.

6. Малафійк І. В. Дидактика новітньої школи : навч. посіб. для студентів ВНЗ. Київ : Слово, 2015. 630 с.
7. Савчин М. В. Педагогічна психологія : навч. посіб. Київ : Альма-матер, 2007. 424 с.
8. Шевців З.М. Основи інклюзивної педагогіки : підручник. Київ : Центр учбової літератури, 2016. 248 с.
9. Степанов О. М., Фіцула М. М. Основи психології і педагогіки: посібник. Київ : Академвидав, 2003. С. 172–184.
10. Фіцула М. М. Педагогіка. Київ : Академія, 2009. 560 с.
11. Якубовська С. С. Психологія і педагогіка : навч. посібник. Рівне : НУВГП, 2012. 324 с. URL: <http://ep3.nuwm.edu.ua/2304/> (дата звернення 10.09.2023)

Контрольні запитання з теми

1. Дайте характеристику розвитку і формуванню особистості.
2. Визначте роль спадковості у формуванні особистості
3. Дайте характеристику типам середовища, які впливають на розвиток особистості.
4. Обґрунтуйте, що є рушійні сили розвитку особистості?
5. Дайте характеристику закономірностям розвитку особистості.
6. Визначте роль діяльності, активності і спілкування у розвитку особистості.
7. Охарактеризуйте вікові етапи розвитку особистості школяра.
8. Обґрунтуйте теорії розвитку особистості існують у світовій педагогіці?

Завдання для самостійної роботи.

1. Назвіть 2-3 приклади впливу соціального середовища на розвиток і формування особистості дитини.
2. Проаналізуйте процеси власного розвитку і назвіть прояви соціального успадкування.
3. Випишіть особливості анатомо-фізіологічного та психологічного розвитку дітей молодшого, середнього та старшого шкільного віку.

Реферати: «Розвиток і формування особистості», «Фактори розвитку особистості та їх характеристика», «Вікові етапи розвитку особистості», «Акселерація та її причини»

II. Відповідно до плану семінарського заняття **опрацювати рекомендовану літературу, законспектувати та підготувати виступи.**

Семінарське заняття № 3

Тема. Методи науково-педагогічного дослідження.

Вид заняття: семінар - розгорнута бесіда

Методи: бесіда, діагностика знань, психологічне дослідження, самостійна робота

Мотивація навчання особистісне і професійне самовдосконалення

Мета: *знати* особливості методів науково-педагогічного дослідження, етапи наукового дослідження.

вміти використовувати знання для підвищення успішності, організації самостійної роботи та розвитку емоційно-вольової сфери особистості

Актуалізація опорних знань: контрольні запитання до теми «Розвиток і формування особистості»

План

1. Загальне поняття про методи науково-педагогічного дослідження.
2. Методика дослідження.
3. Етапи науково-педагогічного дослідження.
4. Основні методи науково-педагогічного дослідження.

Основні поняття: методи дослідження, етапи дослідження, методика дослідження, анкетування, тестування, соціометрія, педагогічний експеримент, педагогічне спостереження

Література

1. Волкова Н. П. Педагогіка: посібник для студентів вищих навчальних закладів. Київ : Академія, 2007. 576 с.
2. Зайченко І. В. Педагогіка. Київ : Ліра, 2019. 608 с.
3. Педагогіка: Хрестоматія / Уклад. А. І. Кузьмінський, В. Л. Омеляненко. Київ : Знання-Прес, 2003. 700 с.

4. Максименко С. Д. Загальна психологія : навчальний посібник. Київ : Центр навчальної літератури, 2008. 272 с.
5. Малафійк І. В. Дидактика новітньої школи : навч. посіб. для студентів ВНЗ. Київ : Слово, 2015. 630 с.
6. Савчин М. В. Педагогічна психологія : навч. посіб. Київ : Альма-матер, 2007. 424 с.
7. Шевців З. М. Основи інклюзивної педагогіки : підручник. Київ : Центр учбової літератури, 2016. 248 с.
8. Степанов О. М., Фіцула М. М. Основи психології і педагогіки: посібник. Київ : Академвидав, 2003. С. 172–184.
9. Фіцула М. М. Педагогіка. Київ : Академія, 2009. 560 с.
10. Якубовська С. С. Психологія і педагогіка : навч. посібник. Рівне : НУВГП, 2012. 324 с. URL: <http://ep3.nuwm.edu.ua/2304/> (дата звернення 10.09.2023).

Контрольні запитання з теми

1. Дайте характеристику методам науково-педагогічного дослідження.
2. Визначте етапи наукового дослідження.
3. Обґрунтуйте вибір теми науково-педагогічного дослідження.
4. Дайте характеристику педагогічному експерименту як методу науково-педагогічного дослідження.
5. Дайте характеристику анкетуванню.\
6. Дайте характеристику педагогічному експерименту як методу науково-педагогічного дослідження.
7. Визначте типи тестів та завдання тестування.
8. Дайте характеристику бесіди та інтерв'ю.
9. Визначте значення соціометричних методів.
10. Визначте поняття «методика науково-педагогічного дослідження»

Завдання для самостійної роботи.

1. Розробити науковий апарат відповідно до обраної теми дослідження.
2. Розробити напіввідкриту анкету для виявлення інтересів першокурсників.
3. Заповнити таблицю “Методи науково-педагогічних досліджень”

№	Метод дослідження	Характеристика методу

Реферати: «Методи науково-педагогічного дослідження», «Етапи наукового дослідження», «Тестування та анкетування, як методи психолого-педагогічного дослідження»

II. Відповідно до плану семінарського заняття опрацювати рекомендовану літературу, законспектувати та підготувати виступи.

Семінарське заняття № 4

Тема. Система освіти

Вид заняття: семінар-бесіда

Методи: бесіда, діагностика знань, психологічне дослідження, самостійна робота

Мета: *знати* особливості основних системи освіти України, види освіти їх взаємозв'язок.

вміти застосовувати отримані знання в професійній діяльності

Мотивація навчання особистісне і професійне самовдосконалення

Актуалізація опорних знань: контрольні запитання до теми «Система освіти»

Основні поняття: система освіти, принципи освіти, види освіти, концепції освіти, загальна освіта, вища освіта, дошкільна освіта, післядипломна освіта.

Узагальнення вивченого: виконання вправ, робота з психолого-педагогічними тестами, тестовий контроль знань,

План

1. Система освіти в Україні.
2. Поняття системи освіти, її структура.
3. Принципи освіти в Україні.
4. Види освіти.
5. Завдання закладів освіти.
6. Концепції освіти.
7. Рівні освіти.

Література

1. Артемова Л. В. Історія педагогіки України. Київ, 2006. 424 с.
2. Задорожна-Княгницька Л. В. Загальні основи педагогіки : навч. посіб. Херсон : ОЛДІ-ПЛЮС, 2020. 192 с.

3. Зайченко І. В. Педагогіка. Київ : Ліра, 2019. 608 с.
4. Левківський М. В. Історія педагогіки : навч. метод. посібник. Вид. 4-те. Київ : Центр учбової літератури, 2011. 246 с.
5. Сисоєва С. О., Кристопчук Т. Є. Освітні системи країн Європейського Союзу: загальна характеристика : навчальний посібник. Рівне : Овід, 2012. 352 с.
6. Сікорський П. Нова педагогіка. Львів : Львівська політехніка, 2021. 570 с.
7. Фіцула М. М. Педагогіка. Київ : Видавничий центр «Академія», 2009. 560 с.
8. Про вищу освіту: Закон України від 01.07.2014 р. № 1556-VII.
Дата оновлення: 28.09.2017. URL:
<http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1556-18> (дата звернення:
08.09.2023).
9. Про вищу освіту: Закон України від 01.07.2014 р. № 1556-VII.
Дата оновлення: 28.09.2017. URL:
<http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1556-18> (дата звернення:
08.09.2023).

З метою узагальнення вивченого, успішного виконання вправ, психологічних та контрольних тестів, опрацювати конспект лекцій та рекомендовану літературу, знати відповіді на запропоновані запитання.

Контрольні запитання з теми

1. Дайте загальну характеристику системі освіти України.
2. Визначте принципи побудови системи освіти.
3. Проаналізуйте стандарти освіти своєї галузі знань.
4. Дайте характеристику дошкільній освіті.
5. Визначте структуру загальної освіти
6. Дайте характеристику системі вищої освіти.
7. Визначте принципи побудови позашкільної освіти.
8. Обґрунтуйте завдання післядипломної освіти.
9. Визначте нововведення у Законі України “Про освіту”.
10. Визначте нововведення у Законі України “Про вищу освіту”

Завдання для самостійної роботи

1. Виписати вислови видатних педагогів що стосуються освіти .
2. Побудувати схему системи освіти України.

3. Законспектувати основні положення Закону України «Про освіту».

4. Законспектувати основні положення Закону України «Про вищу освіту».

Реферати: «Система освіти», «Концепції розвитку освіти» «Види освіти та їх взаємозв'язок», «Система дошкільної освіти», «Система загальної освіти», «Система вищої освіти»

II. Відповідно до плану семінарського заняття, опрацювати рекомендовану літературу, законспектувати та підготувати виступи.

Семінарське заняття №5

Тема. Сучасні тенденції розвитку освіти у зарубіжних країнах.

Вид заняття: семінар-бесіда

Методи: бесіда, діагностика знань, психологічне дослідження, самостійна робота

Мета: *знати* особливості систем освіти провідних країн світу; *вміти* застосовувати отримані знання в професійній діяльності

Мотивація навчання особистісне і професійне самовдосконалення

Актуалізація опорних знань: контрольні запитання до теми «Сучасні тенденції розвитку освіти у зарубіжних країнах»

Основні поняття: система освіти, принципи освіти, види освіти, концепції освіти, рівні освіти.

Узагальнення вивченого: виконання вправ, робота з психолого-педагогічними тестами, тестовий контроль знань.

План

1. Освітня система Великобританії.
2. Освіта у Франції.
3. Система освіти і виховання Німеччини.
4. Освіта Скандинавських країн.
5. Система освіти США.
6. Освітня система Японії.
7. Освіта у країнах Азії.
8. Освіта країн Прибалтики.
9. Освітня система Польщі. .

Література

1. Зайченко І. В. Педагогіка. Київ : Ліра, 2019. 608 с.
2. Історія зарубіжної педагогіки : конспект лекцій / Упорядники: Л. В. Маляр, М. І. Кухта. Ужгород : ДВНЗ «УжНУ», 2020. 64 с.
3. Педагогіка: Хрестоматія / Уклад. А. І. Кузьмінський, В. Л. Омеляненко. Київ : Знання-Прес, 2003. 700 с.
4. Сисоєва С. О., Кристопчук Т. Є. Освітні системи країн Європейського Союзу: загальна характеристика : навчальний посібник. Рівне : Овід, 2012. 352 с.
5. Сікорський П. Нова педагогіка. Львів : Львівська політехніка, 2021. 570 с.
6. Фіцула М. М. Педагогіка. Київ : Академія, 2009. 560 с.

Завдання для підготовки до семінарського заняття

І. З метою узагальнення вивченого, успішного виконання вправ, психологічних та контрольних тестів, опрацювати конспект лекцій та рекомендовану літературу, знати відповіді на запропоновані запитання.

Контрольні запитання з теми

1. Дайте характеристику освітній системі Великобританії.
2. Визначте особливості освіта у Франції.
3. Дайте характеристику системі освіти і виховання Німеччини.
4. Визначте особливості освіта Скандинавських країн.
5. Проаналізуйте систему освіти США.
6. Дайте характеристику освітній системі Японії.
7. Визначте особливості освіти у країнах Азії.
8. Дайте характеристику освіті країн Прибалтики.
9. Проаналізуйте освітню систему Польщі.

Завдання для самостійної роботи

1. Заповніть таблицю “Система освіти провідних країн світу”

Країна	Вид освіти	Типи навчальних закладів	Зміст освіти

2. Побудувати схему системи освіти провідних країн світу (за вибором).

Реферати: «Система освіти США», «Концепції розвитку освіти у зарубіжних країнах» «Види освіти Німеччини», «Система освіти Франції», «Освітня система Польщі», «Освіта Японії та Китаю».

II. Відповідно до плану семінарського заняття, опрацювати рекомендовану літературу, законспектувати та підготувати виступи.

Семінарське заняття № 6

Тема. Дидактика.

Вид заняття: семінар-бесіда.

Методи: бесіда, діагностика знань, психологічне дослідження, самостійна робота.

Мета: ознайомити студентів з дидактикою як наукою та змістом освіти. Відповідно до мети студенти повинні:

знати особливості навчального процесу, принципи, закономірності навчання, етапи процесу навчання.;

вміти застосовувати отримані знання в професійній діяльності

Мотивація навчання особистісне і професійне самовдосконалення

Актуалізація опорних знань: контрольні запитання до теми «Дидактика»

Основні поняття: дидактика, процес навчання, принципи навчання, методи навчання, типи навчання, закономірності процесу навчання, навчання, знання, уміння, навички.

Узагальнення вивченого: виконання вправ, робота з психолого-педагогічними тестами, тестовий контроль знань.

План

4. Дидактика як наука
5. Сутність навчання, його методологічна основа.
6. Рушійні сили навчального процесу та функції навчання.
7. Мотиви навчання.
8. Структура процесу навчання та учіння Типи навчання.
9. Закономірності і принципи навчання.

Література

1. Автомонов П. П. Дидактика вищої школи : підручник. Київ : ВПЦ «Київський університет», 2008. 368 с.

2. Бібік Н. Нова українська школа: poradnik dla vchitelja. Київ : Літера ЛТД, 2018. 160 с.
3. Бондар В. І. Дидактика або теорія освіти і навчання. Київ, 1999. 350 с.
4. Волкова Н. П. Педагогіка : посібник для студентів вищих навчальних закладів. Київ : Академія, 2007. 618 с.
5. Кузьмінський А. І., Вовк Л. П. Педагогіка : курс лекцій для студентів. Київ, 2006. 418 с.
6. Малафійк І. В. Дидактика новітньої школи : навч. посіб. для студентів ВНЗ. Київ : Слово, 2015. 630 с.
7. Педагогіка: Хрестоматія / Уклад. А. І. Кузьмінський, В. Л. Омеляненко. Київ : Знання-Прес, 2003. 700 с.
8. Петков С. В., Коломець С. Д. Методика викладання у школі: теорія і практика. Київ : КНТ. 2021. 216с.
9. Сікорський П. Нова педагогіка. Львів : Львівська політехніка, 2021. 570 с.
10. Фіцула М. М. Педагогіка. Київ : Академія, 2009. 560 с.
11. Шевців З. М. Основи інклюзивної педагогіки : підручник. Київ : Центр учбової літератури, 2016. 248 с.
12. Про вищу освіту: Закон України від 01.07.2014 р. № 1556-VII. Дата оновлення: 28.09.2017. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1556-18> (дата звернення: 08.09.2023).

Завдання для підготовки до семінарського заняття

I. З метою узагальнення вивченого, успішного виконання вправ, психологічних та контрольних тестів, опрацювати конспект та рекомендовану літературу, знати відповіді на запропоновані запитання.

Контрольні запитання з теми

1. Дати визначення поняттю «дидактика».
2. Визначити зв'язок дидактики з іншими науками.
3. Дати характеристику основним категоріям дидактики.
4. Визначити суть процесу навчання.
5. Охарактеризувати функції навчання.
6. Визначити компоненти навчального процесу.
7. Дати характеристику типам навчання.

8. Визначити закономірності процесу навчання.
9. Дати характеристику принципам навчання.

Завдання для самостійної роботи

1. Виписати вислови видатних педагогів що стосуються навчання
2. Побудувати схему системи навчання.
3. Заповнити таблицю «Типи навчання»

Тип навчання	Характеристика типу навчання	Форми організації навчання

Реферати: «Дидактика, як наука», «Суть процесу навчання», «Ян Амос Коменський – основоположник дидактики, як науки», «Закономірності і принципи навчання».

II. Відповідно до плану семінарського заняття опрацювати рекомендовану літературу, законспектувати та підготувати виступи.

Семінарське заняття №7

Тема. Методи навчання.

Вид заняття: семінар-бесіда.

Методи: бесіда, діагностика знань, психологічне дослідження, самостійна робота.

Мета: ознайомити студентів із методами та засобами навчання. Відповідно до мети студенти повинні:

знати особливості основних груп методів навчання, засоби навчання, вербальні, невербальні, комп'ютерні засоби професійно-педагогічної комунікації.

вміти застосовувати отримані знання в професійній діяльності.

Мотивація навчання особистісне і професійне самовдосконалення.

Основні поняття: метод навчання, засіб навчання, бесіда, лекція, розповідь, пояснення, ілюстрування, демонстрування, самостійне спостереження, практичні роботи, графічні роботи, тестові методи, метод вправ.

Актуалізація опорних знань: контрольні запитання до теми «Методи навчання».

План

1. Суть методів навчання.
2. Класифікація методів навчання.
3. Методи навчання за джерелом отримання знань.
4. Методи навчання за характером логіки пізнання.
5. Методи навчання за рівнем самостійної розумової діяльності.
6. Вибір методів навчання.
7. Засоби навчання.

Основні поняття: методи, засоби навчання, лекція, семінар, практичне заняття, лабораторне заняття, самостійна робота студентів, виробнича практика, контроль.

Узагальнення вивченого: діагностика знань, виконання вправ, робота з психологічними тестами.

Література

1. Автомонов П. П. Дидактика вищої школи : підручник. Київ : ВПЦ «Київський університет», 2008. 368 с.
2. Бондар В.І. Дидактика або теорія освіти і навчання. Київ, 1999. 350 с.
3. Волкова Н. П. Педагогіка : посібник для студентів вищих навчальних закладів. К. : Видавничий центр «Академія», 2007. 618 с.
4. Малафіїк І. В. Дидактика новітньої школи : навч. посіб. для студентів ВНЗ. Київ : Слово, 2015. 630 с.
5. Педагогіка: Хрестоматія / Уклад. А. І. Кузьмінський, В. Л. Омеляненко. Київ : Знання-Прес, 2003. 700 с.
6. Петков С. В., Коломець С. Д. Методика викладання у школі: теорія і практика. Київ : КНТ. 2021. 216 с.
7. Фіцула М. М. Педагогіка. Київ : Академія», 2009. 560 с.
8. Якубовська С. С. Психологія і педагогіка : навч. посібник. Рівне: НУВГП, 2012. 324 с. URL: <http://ep3.nuwm.edu.ua/2304/>. (дата звернення 10.09.2023)

Завдання для підготовки до семінарського заняття

І. З метою узагальнення вивченого, успішного виконання вправ, психологічних та контрольних тестів, опрацювати конспект та рекомендовану літературу, знати відповіді на запропоновані запитання до самостійної роботи.

Контрольні запитання з теми

1. Дати загальну характеристику методам навчання.
2. Охарактеризувати методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності.
3. Охарактеризувати методи стимулювання і мотивації навчально-пізнавальної діяльності.
4. Охарактеризувати методи контролю і самоконтролю за ефективністю навчально-пізнавальної діяльності.
5. Визначити засоби навчання що використовуються у навчальному процесі.

Завдання для самостійної роботи

1. Побудувати схему методів навчання.
2. Скласти фрагмент уроку з використанням методів навчання.
3. Заповнити таблицю «Методи навчання за джерелом отримання інформації»

	Словесні	Наочні	Практичні
Характеристика			

Реферати: «Методи навчання, їх характеристика», «Словесні методи навчання», «Наочні методи навчання», «Наочні методи навчання».

II. Опрацювати рекомендовану літературу, законспектувати та підготувати виступи відповідно до плану семінарського заняття.

Семінарське заняття № 8

Тема. Форми організації навчання.

Вид заняття: семінар-бесіда

Методи: бесіда, діагностика знань, психологічне дослідження, самостійна робота

Мета: *знати* особливості основних форм організації навчання, урок – основна форма організації навчання у школі, семінарське заняття, практикум, навчальна екскурсія, домашня навчальна робота.

вміти застосовувати отримані знання в професійній діяльності

Мотивація навчання особистісне і професійне самовдосконалення

Актуалізація опорних знань: контрольні запитання до теми «Форми організації навчання»

План

1. Поняття про форми організації навчання
2. Урок - основна форма організації навчання. Типологія уроків
3. Дидактична характеристика основних структурних елементів уроків різних типів
4. Підготовка вчителя до уроку, самоаналіз його результатів
5. Позаурочні форми організації навчання.
6. Практикум.
7. Факультатив
8. Навчальна екскурсія
9. Консультації
10. Домашня навчальна робота

Основні поняття: форми організації навчання, урок, семінарське заняття, практикум, екскурсія, домашня робота учнів, індивідуальне заняття.

Узагальнення вивченого: діагностика знань, виконання вправ, робота з психологічними тестами.

Література

1. Автомонов П. П. Дидактика вищої школи : підручник. Київ : ВПЦ «Київський університет», 2008. 368 с.
2. Бібік Н. Нова українська школа: poradnik dla vchytelja. Київ : Літера ЛТД, 2018. 160 с.
3. Бондар В. І. Дидактика або теорія освіти і навчання. Київ, 1999. 350 с.
4. Волкова Н. П. Педагогіка : посібник для студентів вищих навчальних закладів. Київ : Академія, 2007. 618 с.
5. Кузьмінський А. І., Вовк Л. П. Педагогіка : курс лекцій для студентів. Київ, 2006. 418 с.
6. Малафійк І. В. Дидактика новітньої школи : навч. посіб. для студентів ВНЗ. Київ : Слово, 2015. 630 с.
7. Педагогіка: Хрестоматія / Уклад. А. Кузьмінський, В. Л. Омеляненко. Київ : Знання-Прес, 2003. 700 с.
8. Петков С. В., Коломець С. Д. Методика викладання у школі: теорія і практика. Київ : КНТ. 2021. 216с.

9. Сікорський П. Нова педагогіка. Львів : Львівська політехніка, 2021. 570 с.

10. Фіцула М. М. Педагогіка. Київ : Академія, 2009. 560 с.

11. Шевців З. М. Основи інклюзивної педагогіки : підручник. Київ : Центр учбової літератури, 2016. 248 с.

12. Про вищу освіту: Закон України від 01.07.2014 р. № 1556-VII.
Дата оновлення: 28.09.2017. URL:
<http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1556-18> (дата звернення:
08.09.2023).

Завдання для підготовки до семінарського заняття

I. З метою узагальнення вивченого, успішного виконання вправ, психологічних та контрольних тестів, опрацювавши конспект та рекомендовану літературу, знати відповіді на запропоновані запитання.

Контрольні запитання з теми

1. Які форми організації навчання існували у світовій педагогіці?
2. Дайте характеристику класно-урочній формі організації навчання.
3. Урок - основна форма організації навчання.
4. Типи уроків та їх структура.
5. Назвіть форми роботи учнів на уроці.
6. Які вимоги ставляться до проведення до уроку.
7. Дайте характеристику позаурочним формам організації навчання
  - а) семінарські заняття.
  - б) практикуми;
  - в) факультативні заняття;
  - г) навчальні екскурсії;
  - д) додаткові заняття;
  - е) домашня навчальна робота учнів

Завдання для самостійної роботи.

1. Розробити конспект уроку вивчення нового матеріалу.
2. Визначити переваги та недоліки класно-урочної форми організації навчання.
3. Заповніть таблицю «Типи уроків та їх структура»

	Урок вивчення нового матеріалу	Урок формування умінь та навичок	Урок узагальнення і систематизації знань, умінь та навичок	Комбінований урок
Структура уроку				

Реферати: «Форми організації навчання», «Урок – основна форма організації навчання», «Позаурочні форми організації навчання».

II. Опрацювавши рекомендовану літературу, законспектувати та підготувати виступи відповідно до плану семінарського заняття.

Семінарське заняття № 9

Тема. Суть процесу виховання.

Вид заняття: семінар - практикум

Методи: бесіда, діагностика знань, психологічне дослідження, самостійна робота

Мета: *знати* систему теорію виховання, особливості виховної діяльності, рушійні сили і закономірності процесу виховання, принципи виховання, рівні вихованості.

Вміти застосовувати отримані знання в професійній діяльності

Мотивація навчання особистісне і професійне самовдосконалення

Актуалізація опорних знань: контрольні запитання до теми «Суть процесу виховання»

План

1. Процес виховання, його специфіка, компоненти і рушійні сили
2. Етапи процесу виховання.
3. Управління процесом виховання
4. Самовиховання: суть, умови, етапи, прийоми
5. Перевиховання: суть, функції, етапи, принципи
6. Результати процесу виховання.
7. Шляхи підвищення ефективності процесу виховання
8. Закономірності і принципи виховання.

Основні поняття: зміст виховання, напрямки виховання, методи виховання, виховний процесом, структура виховного процесу, принципи виховання, закономірності виховання, самовиховання, перевиховання, результати процесу виховання.

Узагальнення вивченого: діагностика знань, виконання вправ, робота з психологічними тестами, тестовий контроль знань

Література:

1. Ващенко Г. Виховний ідеал. Полтава, 1992. 191 с.
2. Волкова Н. П. Педагогіка : посібник для студентів вищих навчальних закладів. Київ, 2007. 618 с.
3. Гнутель Я. Б. Виховна робота в сучасних умовах: теорія та методика. Тернопіль, 1999. 262 с.
4. Зайченко І. В. Педагогіка. Київ : Ліра, 2019. 608 с
5. Карпенчук, Світлана Григорівна. Теорія і методика виховання : навч. посібник для студ. пед. навч. закладів. Київ : Вища школа, 1997. 304 с.
6. Кондрашова Л. В., Пермяков О. А. Педагогіка в запитаннях та відповідях : навчальний посібник. Київ, 2006. 252 с.
7. Мартинюк І. В. Національне виховання: Теорія і методологія. Київ, 1995. 160 с.
8. Кузмінський А. І., Омеляненко В. Л. Педагогіка родинного виховання. Київ, 2006. 324 с.
9. Сікорський П. Нова педагогіка. Львів : Львівська політехніка, 2021. 570 с.
10. Стельмахович М. Г. Народна педагогіка. Київ, 1997. 232 с.
11. Сухомлинський В. О. Проблеми виховання всебічно розвиненої особистості / *Вибр. твори: в 5 т.* Київ, 1976. Т.1 542 с.
12. Фіцула М. М. Педагогіка. Київ : Академія, 2009. 560 с.
13. Якубовська С. С. Психологія і педагогіка : навч. посібник. Рівне : НУВГП, 2012. 324 с.

Завдання для підготовки до семінарського заняття

І. З метою узагальнення вивченого, успішного виконання вправ, психологічних та контрольних тестів, опрацювавши конспект та рекомендовану літературу, знати відповіді на запропоновані запитання.

Контрольні запитання з теми

1. Дати характеристику процесу виховання, його особливостям.
2. Визначити мету національного виховання.
3. Дати характеристику етапам процесу виховання.
4. Визначити особливості самовиховання та умови, які сприяють самовихованню.

5. Дайте характеристику перевихованню та його етапам.
6. Визначте специфіку результатів процесу виховання.
7. Дайте характеристику принципам виховання.
8. Визначити закономірності виховного процесу.

Завдання для самостійної роботи.

1. Опрацювати Державну програму «Освіта (Україна ХХІ ст.). Виписати завдання виховання на сучасному етапі.
2. Побудувати схему структури процесу виховання .
3. Виписати вислови, прислів'я і приказки, що стосуються виховання.

Реферати: «Суть процесу виховання», «Національне виховання та його мета», «Принципи та закономірності виховання», «Виховання дітей у сім'ї».

II. Опрацювати рекомендовану літературу, законспектувати та підготувати виступи відповідно до плану семінарського заняття.

Семінарське заняття № 10

Тема. Моральне виховання.

Вид заняття: семінар – практикум.

Методи: бесіда, діагностика знань, психологічне дослідження, самостійна робота.

Мета: ознайомити студентів зі змістом морального виховання. Відповідно до мети студенти повинні:

знати основні напрями морального виховання та їх характеристику, особливості завдань та змісту напрямів морального виховання;

вміти застосовувати отримані знання в професійній діяльності.

Мотивація навчання особистісне і професійне самовдосконалення

Актуалізація опорних знань: контрольні запитання до теми «Моральне виховання».

План

1. Сутність морального виховання.
2. Завдання і зміст морального виховання.
3. Шляхи і засоби морального виховання.
4. Виховання моральної свідомості та громадянської відповідальності.

5. Виховання національної гідності й менталітету.
6. Патріотичне й інтернаціональне виховання.
7. Виховання дисциплінованості.
8. Статеве виховання.
9. Екологічне виховання..
10. Антинаркотичне виховання.
11. Правове виховання.

Основні поняття: моральне виховання. екологічне виховання, правове виховання, патріотичне виховання, статеве виховання, антиалкогольне та антинаркотичне виховання.

Узагальнення вивченого: діагностика знань, виконання вправ, робота з психологічними тестами, тестовий контроль знань.

Література:

1. Ващенко Г. Виховний ідеал. Полтава, 1992. 191 с.
2. Волкова Н. П. Педагогіка : посібник для студентів вищих навчальних закладів. Київ, 2007. 618 с.
3. Гнутель Я. Б. Виховна робота в сучасних умовах: теорія та методика. Тернопіль, 1999. 262 с.
4. Зайченко І. В. Педагогіка. Київ : Ліра, 2019. 608 с
5. Карпенчук, С. Г. Теорія і методика виховання : навч. посібник для студ. пед. навч. закладів. Київ : Вища школа, 1997. 304 с.
6. Кондрашова Л. В., Пермяков О. А. Педагогіка в запитаннях та відповідях : навчальний посібник. Київ, 2006. 252 с.
7. Мартинюк І. В. Національне виховання: Теорія і методологія. Київ, 1995. 160 с.
8. Кузмінський А. І., Омеляненко В. Л. Педагогіка родинного виховання. Київ, 2006. 324 с.
9. Савчин М. В. Педагогічна психологія : навч. посіб. Київ : Академвидав, 2007. С. 344–348 .
10. Сікорський П. Нова педагогіка. Львів : Львівська політехніка, 2021. 570 с.
11. Стельмахович М. Г. Народна педагогіка. Київ, 1997. 232 с.
12. Сухомлинський В. О. Проблеми виховання всебічно розвиненої особистості / *Вибр. твори: в 5 т.* Київ, 1976. Т.1 542 с.
13. Фіцула М. М. Педагогіка. Київ : Академія, 2009. 560 с.
14. Якубовська С. С. Психологія і педагогіка : навч. посібник. Рівне : НУВГП, 2012. 324 с.

Завдання для підготовки до семінарського заняття

I. З метою узагальнення вивченого, успішного виконання вправ, психологічних та контрольних тестів, опрацювати конспект та рекомендовану літературу, знати відповіді на запропоновані запитання.

Контрольні запитання з теми

1. Визначити суть морального виховання.
2. Визначити завдання морального виховання.
3. Обґрунтувати що входить у зміст морального виховання?
4. Проаналізувати завдання та зміст екологічного виховання.
5. Визначити особливості антиалкогольної та антинаркотичної роботи в школі.
6. Визначити завдання та зміст правового виховання

Завдання для самостійної роботи

1. Підготувати тренінг «Моральні цінності мого життя».
2. Розробити програму екологічного виховання дітей у сім'ї.
3. Підготувати диспуту на тему «Дружба чи кохання, що головніше?»
4. Розробити тематику бесід з морального виховання для учнів середнього шкільного віку.

Реферати: «Моральне виховання», «Патріотичне виховання та його завдання», «Статеве виховання і підготовка до сімейного життя», «Екологічне виховання», «Правове виховання учнів», «Антиалкогольне та антинаркотичне виховання».

II. Опрацювати рекомендовану літературу, законспектувати та підготувати виступи відповідно до плану семінарського заняття.

Семінарське заняття № 11

Тема. Напрямки виховання.

Вид заняття: семінар – практикум.

Методи: бесіда, діагностика знань, психологічне дослідження, самостійна робота.

Мета: знати основні напрями національного виховання та їх характеристику, особливості завдань та змісту напрямів національного виховання.

вміти застосовувати отримані знання в професійній діяльності

Мотивація навчання: особистісне і професійне самовдосконалення.

Актуалізація опорних знань: контрольні запитання до теми «Напрямки виховання».

План

1. Сутність і зміст громадянського виховання
2. Основні завдання розумового виховання
3. Зміст трудового виховання у сучасній школі
4. Формування естетичної культури – головне завдання естетичного виховання
5. Фізичне виховання як один з важливих напрямів національного виховання.

Основні поняття: напрямки виховання, розумове виховання, патріотичне виховання, трудове виховання, естетичне виховання, статеve виховання, антиалкогольне та антинаркотичне виховання.

Узагальнення вивченого: діагностика знань, виконання вправ, робота з психологічними тестами, тестовий контроль знань

Література

1. Ващенко Г. Виховний ідеал. Полтава, 1992. 191 с.
2. Волкова Н. П. Педагогіка : посібник для студентів вищих навчальних закладів. Київ, 2007. 618 с.
3. Гнутель Я. Б. Виховна робота в сучасних умовах: теорія та методика. Тернопіль, 1999. 262 с.
4. айченко І. В. Педагогіка. Київ : Ліра, 2019. 608 с
5. Карпенчук С. Г. Теорія і методика виховання : навч. посібник для студ. пед. навч. закладів. Київ : Вища школа, 1997. 304 с.
6. Кондрашова Л. В., Пермяков О. А. Педагогіка в запитаннях та відповідях : навчальний посібник. Київ, 2006. 252 с.
7. Мартинюк І. В. Національне виховання: Теорія і методологія. Київ, 1995. 160 с.
8. Кузмінський А. І., Омеляненко В. Л. Педагогіка родинного виховання. Київ, 2006. 324 с.
9. Савчин М. В. Педагогічна психологія : навч. посіб. Київ : Академвидав, 2007. С. 344–348 .
10. Сікорський П. Нова педагогіка. Львів : Львівська політехніка, 2021. 570 с.
11. Стельмахович М. Г. Народна педагогіка. Київ, 1997. 232 с.

12. Сухомлинський В. О. Проблеми виховання всебічно розвиненої особистості / *Вибр. твори: в 5 т.* Київ, 1976. Т.1 542 с.
13. Фіцула М. М. Педагогіка. Київ : Академія, 2009. 560 с.
14. Якубовська С. С. Психологія і педагогіка : навч. посібник. Рівне : НУВГП, 2012. 324 с.

Завдання для підготовки до семінарського заняття

I. З метою узагальнення вивченого, успішного виконання вправ, психологічних та контрольних тестів, опрацювавши конспект та рекомендовану літературу, знати відповіді на запропоновані запитання.

Контрольні запитання з теми

1. Дайте характеристику завдання та зміст трудового виховання.
2. Визначте види трудової діяльності та методи її здійснення.
3. Естетичне виховання та його завдання.
4. Шляхи та засоби естетичного виховання.
5. Завдання та зміст трудового виховання.
6. Визначте завдання розумового виховання.
7. Що Ви розумієте під науковим світоглядом.
8. Визначте шляхи реалізації завдань розумового виховання.
9. Дайте характеристику фізичному вихованню та його завданням.
10. Визначте зміст фізичного виховання.
11. Визначте, що є засобами фізичного виховання?
12. Обґрунтуйте, які організаційні форми фізичного виховання використовуються у школі.

Завдання для самостійної роботи

1. Скласти твір на роздуми «Естетика мого життя».
2. Розробити програму трудового виховання дітей у сім'ї.
3. Розробити інтелектуальну гру для учнів середнього та старшого шкільного віку.

Реферати: Трудове виховання», «Профорієнтаційна робота у школі», «Економічне виховання», «Естетичне виховання та його завдання. «Розумове виховання», «Фізичне виховання та його завдання», «Засоби фізичного виховання», «Урок фізичного виховання – основна форма організації занять з фізичного виховання

II. Опрацювавши рекомендовану літературу, законспектувати та підготувати виступи відповідно до плану семінарського заняття.

Семінарське заняття № 12

Тема. Методи виховання. Форми організації виховної діяльності.

Вид заняття: семінар – практикум.

Методи: бесіда, діагностика знань, психологічне дослідження, самостійна робота.

Мета: знати основні групи методів виховання, підбирати ефективні методи виховання відповідно до рівнів вихованості, форми організації виховної діяльності, поняття про позакласну та позашкільну навчально-виховну роботу.

вміти застосовувати отримані знання в професійній діяльності

Мотивація навчання: особистісне і професійне самовдосконалення.

Актуалізація опорних знань: контрольні запитання до теми «Методи виховання. Форми організації виховної діяльності».

План

1. Загальне поняття про методи виховання.
2. Класифікація методів виховання.
3. Методи формування свідомості особистості.
4. Методи організації діяльності і формування поведінки.
5. Методи стимулювання поведінки і діяльності.
6. Педагогічні умови використання методів виховання.
7. Позакласна виховна робота.
8. Позашкільна навчально-виховна робота.
9. Індивідуальні, групові і масові форми організації виховної роботи.

Основні поняття: методи виховання, методи формування свідомості особистості, методи організації діяльності і формування досвіду суспільної поведінки, методи стимулювання діяльності і поведінки, позакласна, позашкільна навчально-виховна робота, індивідуальні, групові, масові форми організації виховної діяльності.

Узагальнення вивченого: діагностика знань, виконання вправ, робота з психологічними тестами, тестовий контроль знань

Література

1. Ващенко Г. Виховний ідеал. Полтава, 1992. 191 с.

2. Волкова Н. П. Педагогіка : посібник для студентів вищих навчальних закладів. Київ, 2007. 618 с.
3. Гнутель Я. Б. Виховна робота в сучасних умовах: теорія та методика. Тернопіль, 1999. 262 с.
4. Зайченко І. В. Педагогіка. Київ : Ліра, 2019. 608 с
5. Карпенчук С. Г. Теорія і методика виховання : навч. посібник для студ. пед. навч. закладів. Київ : Вища школа, 1997. 304 с.
6. Кондрашова Л. В., Пермяков О. А. Педагогіка в запитаннях та відповідях : навчальний посібник. Київ, 2006. 252 с.
7. Мартинюк І. В. Національне виховання: Теорія і методологія. Київ, 1995. 160 с.
8. Кузмінський А. І., Омеляненко В. Л. Педагогіка родинного виховання. Київ, 2006. 324 с.
9. Савчин М. В. Педагогічна психологія : навч. посіб. Київ : Академвидав, 2007. С. 344–348.
10. Сікорський П. Нова педагогіка. Львів : Львівська політехніка, 2021. 570 с.
11. Стельмахович М. Г. Народна педагогіка. Київ, 1997. 232 с.
12. Сухомлинський В. О. Проблеми виховання всебічно розвинутої особистості / *Вибр. твори: в 5 т.* Київ, 1976. Т.1 542 с.
13. Фіцула М. М. Педагогіка. Київ : Академія, 2009. 560 с.
14. Якубовська С. С. Психологія і педагогіка : навч. посібник. Рівне : НУВГП, 2012. 324 с.

Завдання для підготовки до семінарського заняття.

I. З метою узагальнення вивченого, успішного виконання вправ, психологічних та контрольних тестів, опрацювавши конспект та рекомендовану літературу, знати відповіді на запропоновані запитання.

Контрольні запитання з теми

1. Поняття про методи виховання.
2. Дайте класифікацію методам виховання:
  - а) методи формування свідомості особистості;
  - б) методи організації діяльності та формування досвіду суспільної поведінки;
  - в) методи стимулювання діяльності і поведінки;
  - г) методи аналізу та контролю за ефективністю виховного процесу.
3. Шляхи ефективного застосування методів виховання.

4. Що ви розумієте під організаційними формами виховної роботи?
5. Визначте завдання та особливості позакласної та позашкільної роботи.
6. Основні напрямки позакласної та позашкільної роботи.
7. Дайте характеристику формам позакласної та позашкільної виховної роботи

Завдання для самостійної роботи.

Підготувати сценарій свята для учнів середнього та старшого шкільного віку. Підготуватися до проведення диспуту на тему «Дружба чи кохання, що головніше?» Розробити тематику бесід для учнів середнього шкільного віку. Розробити тематику диспутів для учнів старшого шкільного віку.

Реферати: «Форми організації виховної роботи», «Позакласна та позашкільна навчально-виховна робота», «Методи виховання», «Заохочення та покарання, як методи виховання», «Шляхи ефективного використання методів виховання»

II. Опрацювавши рекомендовану літературу, законспектувати та підготувати виступи відповідно до плану семінарського заняття.

Семінарське заняття № 13

Тема. Виховна робота класного керівника.

Вид заняття: семінар – практикум.

Методи: бесіда, діагностика знань, психологічне дослідження, самостійна робота.

Мета: знати основні напрями роботи класного керівника, завдання та зміст виховної роботи класного керівника.

вміти застосовувати отримані знання в професійній діяльності

Мотивація навчання: особистісне і професійне самовдосконалення.

Актуалізація опорних знань: контрольні запитання до теми «Виховна робота класного керівника.»

Тема. Виховна робота класного керівника.

Вид заняття: семінар – практикум.

Методи: бесіда, діагностика знань, психологічне дослідження, самостійна робота.

Мета: знати основні форми роботи класного керівника, права та обов'язки класного керівника, планування роботи класним керівником, форми роботи з батьками;

вміти застосовувати отримані знання в професійній діяльності.

Мотивація навчання особистісне і професійне самовдосконалення

Актуалізація опорних знань: контрольні запитання до теми «Виховна робота класного керівника».

План

1. Функції класного керівника.
2. Напрямки роботи класного керівника.
3. Права та обов'язки класного керівника.
4. Зміст роботи класного керівника.

Основні поняття: класний керівник, план роботи класного керівника, виховні заходи, зміст роботи класного керівника,

Узагальнення вивченого: діагностика знань, виконання вправ, робота з психологічними тестами, тестовий контроль знань

Література

1. Ващенко Г. Виховний ідеал. Полтава, 1992. 191 с.
2. Волкова Н. П. Педагогіка : посібник для студентів вищих навчальних закладів. Київ, 2007. 618 с.
3. Гнутель Я. Б. Виховна робота в сучасних умовах: теорія та методика. Тернопіль, 1999. 262 с.
4. Зайченко І. В. Педагогіка. Київ : Ліра, 2019. 608 с
5. Карпенчук С. Г. Теорія і методика виховання : навч. посібник для студ. пед. навч. закладів. Київ : Вища школа, 1997. 304 с.
6. Кондрашова Л. В., Пермяков О. А. Педагогіка в запитаннях та відповідях : навчальний посібник. Київ, 2006. 252 с.
7. Мартинюк І. В. Національне виховання: Теорія і методологія. Київ, 1995. 160 с.
8. Кузмінський А. І., Омеляненко В. Л. Педагогіка родинного виховання. Київ, 2006. 324 с
9. Кузмінський А. І., Омеляненко В. Л. Настільна книга класного керівника. Київ, 2012. 262 с.

10. Савчин М. В. Педагогічна психологія : навч. посіб. Київ : Академвидав, 2007. С. 344–348 .
11. Сікорський П. Нова педагогіка. Львів : Львівська політехніка, 2021. 570 с.
12. Стельмахович М. Г. Народна педагогіка. Київ, 1997. 232 с.
13. Фіцула М. М. Педагогіка. Київ : Академія, 2009. 560 с.
14. Якубовська С. С. Психологія і педагогіка : навч. посібник. Рівне : НУВГП, 2012. 324 с.

Завдання для підготовки до семінарського заняття

I. З метою узагальнення вивченого, успішного виконання вправ, психологічних та контрольних тестів, опрацювавши конспект та рекомендовану літературу, знати відповіді на запропоновані запитання.

Контрольні запитання з теми

1. Визначте вимоги до особистості класного керівника.
2. Обґрунтуйте які функції виконує класний керівник.
3. Назвіть права та обов'язки класного керівника
4. проаналізуйте що входить до планування роботи класним керівником.
5. Визначте зміст та напрями роботи класного керівника

Завдання для самостійної роботи.

1. Укласти план роботи класного керівника на місяць.

Розвиток особистості		Проведення виховуючої діяльності				Робота з батьками	
Індивід . вплив	Психол.досл .	Морально-ціннісна	Художньо-естет.	Трудова	Фіз.озд	Індивід	Групов

2. Скласти анкету на виявлення інтересів першокурсників.

Реферати: «Форми роботи класного керівника», «Виховна робота класного керівника», «Напрямки роботи класного керівника», «Робота класного керівника з батьками учнів».

II. Опрацювавши рекомендовану літературу, законспектувати та підготувати виступи відповідно до плану семінарського заняття.

II. Опрацювати рекомендовану літературу, законспектувати та підготувати виступи відповідно до плану семінарського заняття.

Самостійна робота

Оформлення звіту про самостійну роботу

Підсумком самостійної роботи вивчення дисципліни «Основи педагогіки» є складання письмового звіту за темами, вказаними в таблиці.

Захист звіту про самостійну роботу відбувається у терміни, обумовлені студентом і викладачем.

Види самостійної роботи

1. Письмовий звіт за темами, вказаними в таблиці.
2. Психолого-педагогічний портрет майбутнього фахівця.
3. Презентація наукового фільму з психології і педагогіки.
4. Презентація першоджерел.
5. Презентація наукової статті.
6. Написання наукової статті для публікації.
7. Підготовка виступу на студентську конференцію.
8. Участь в олімпіаді з психології і педагогіки.

6. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	К-сть годин
1.	Історія становлення педагогіки та психології як науки. Теорії розвитку особистості	4/6
2	Методи психолого-педагогічних досліджень Педагогічне спілкування	4/6
3	Актуальні проблеми дидактики на сучасному етапі.	4/6
4	Методи, прийоми і форми організації навчання	4/6
5	Методи, прийоми і форми виховання	4/6
6	Психолого-педагогічне спілкування	4/8
7	Вплив колективу на формування особистості.	4/8
8	Педагогічний конфлікт та шляхи його усунення	4/8
9	Сучасні технології навчання у ВНЗ	4/8
10	Фізіологічне підґрунтя емоцій і почуттів.	6/8
11	Теорії емоцій. Індивідуальні емоційні прояви	6/8
12	Альтернативна освіта	6/8

13	Аксіопедагогіка як нова галузь педагогічних знань	6/8
14	Державна молодіжна політика	6/8
15	Профілактика девіантної поведінки	6/8
	Разом	72/110

7. Методи контролю

Поточний контроль знань студентів з навчальної дисципліни проводиться в письмовій формі. Контрольні завдання за змістовим модулем включають тестові питання (одна правильна відповідь з чотирьох запропонованих).

Контроль самостійної роботи проводиться:

- з лекційного матеріалу – шляхом перевірки конспектів;
- з семінарських занять – на основі перевірки конспектів та виконаних завдань.

Усі форми контролю включено до 100-бальної шкали оцінки.

Оцінювання результатів поточної роботи (завдань, що виконуються на семінарських заняттях, результати самостійної роботи студентів) проводиться за такими критеріями:

1. Завдання до семінарського заняття (у % від кількості балів, виділених на завдання із заокругленням до цілого числа):

0 % – завдання не виконано;

40% – завдання виконано частково та містить суттєві помилки методичного або розрахункового характеру;

60% – завдання виконано повністю, але містить суттєві помилки у розрахунках або в методиці;

80% – завдання виконано повністю і вчасно, проте містить окремі несуттєві недоліки (розмірності, висновки, оформлення тощо);

100% – завдання виконано правильно, вчасно і без зауважень.

2. Ситуаційні вправи, психолого-педагогічні дослідження та інші завдання творчого характеру (у % від кількості балів, виділених на завдання із заокругленням до цілого числа):

0% – завдання не виконано;

40% – завдання виконано частково, висновки не аргументовані і не конкретні, звіт підготовлено недбало;

60% – завдання виконано повністю, висновки містять окремі недоліки, судження студента не достатньо аргументовані, звіт підготовлено з незначним відхиленням від вимог;

80% – завдання виконано повністю і вчасно, проте містить окремі несуттєві недоліки не системного характеру;

100% – завдання виконано правильно, вчасно і без зауважень.

8. Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне тестування, самостійна робота											M1	M2
Модуль1					Модуль2							
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	T11		
5	5	5	5	5	6	6	6	6	6	6	20	20
30					30							
60											40	
100												

9. Шкала оцінювання

Сума балів за всі форми навчальної діяльності	Оцінка за національною шкалою для заліку
90 – 100	зараховано
82 – 89	
74 – 81	
64 – 73	
60 – 63	
35 – 59	
0 – 34	незараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

10. Методичне забезпечення

Методичне забезпечення навчальної дисципліни «Основи педагогіки» включає:

1. Методичні вказівки до семінарських занять та самостійного вивчення дисципліни «Основи педагогіки» для здобувачів вищої освіти I (бакалаврського) освітнього рівня спеціальності 034 Культурологія денної форми та заочної форми навчання / В.А. Сокаль. Рівне : НУВГП, 2023. 51 с.
2. Конспект лекцій на паперових носіях.
3. Конспект лекцій на електронних носіях.

4. Нормативні документи Міністерства освіти і науки, України.
5. Мультимедійні презентації до тем дисципліни «Основи педагогіки».
6. Роздавальний матеріал до семінарських занять

11. Рекомендована література

Базова

1. Задорожна-Княгницька Л. В. Загальні основи педагогіки : навч. посіб. Херсон : ОЛДІ-ПЛЮС, 2020. 192 с.
2. Зайченко І. В. Педагогіка. Київ : Ліра, 2019. 608 с.
3. Малафійк І. В. Дидактика новітньої школи : навч. посіб. для студентів ВНЗ. Київ : Слово, 2015. 630 с.
4. Сікорський П. Нова педагогіка. Львів : Львівська політехніка, 2021. 570 с.
5. Супрун М. О. Педагогіка : підручник для духовних і світських закладів освіти. Київ : КДА, 2018. 400 с.
6. Фіцула М. М. Педагогіка : навч. посібник / Вид. 3-є, перероб., доп. Київ : Академвидав, 2009. 560 с.

Допоміжна

1. Автомонов П. П. Дидактика вищої школи : підручник. Київ : Київський університет, 2008. 368 с.
2. Артемова Л. В. Історія педагогіки України: Навчально-методичний посібник для викладачів, аспірантів, студентів магістратури. Київ : Кондор, 2007. 272 с.
3. Бібік Н. Нова українська школа: порадник для вчителя. Київ : Літера ЛТД, 2018. 160 с.
4. Бондар В. І. Дидактика або теорія освіти і навчання. Київ, 1999. 350 с.
5. Бенеш Г. Психологія: довідник / пер. з нім. ; наук. ред. пер. В. О. Васютинський. Київ : Знання-Прес, 2007. 510 с.
6. Ващенко Г. Виховний ідеал : підручник для педагогів, виховників, молоді і батьків. Полтава, 1994. 190 с.
7. Волкова Н. П. Педагогіка : навчальний посібник / 2-ге видання, перероблене, доповнене. Київ : Академвидав. 2007, 618 с.
8. Карпенчук, С. Г. Теорія і методика виховання : навч. посібник для студ. пед. навч. закладів. Київ : Вища школа, 1997. 304 с.

9. Кузьмінський А. І., Вовк Л. П. Педагогіка : курс лекцій для студентів. Київ, 2006. 418 с.
10. Кузьмінський А. І., Вовк Л. П. Педагогіка. Завдання та ситуації. Практикум. Київ, 2003. 415 с.
11. Кондрашова Л. В., Пермяков О. А. Педагогіка в запитаннях та відповідях : навчальний посібник. Київ, 2006. 252 с.
12. Макарова Л. І., Гах Й. М. Основи психології і педагогіки: Навчальний посібник. Київ : Центр навчальної літератури, 2005. 116 с.
13. Максимюк С. П. Педагогіка : навчальний посібник. Київ : Кондор, 2005. 667 с.
14. Максименко С. Д. Загальна психологія : навчальний посібник. К. : «Центр навчальної літератури», 2008. 272 с.
15. Малафійк І. В. Дидактика новітньої школи : навч. посіб. для студентів ВНЗ. Київ : Слово, 2015. 630 с.
16. Мафтин Л. В., Білоус О. В. Етнопедagogіка України : метод. реком. до вивчення курсу. Чернівці, 2022. 82 с.
17. Омеляненко В. Л., Кузьмінський А. І. Теорія і методика виховання : навчальний посібник. Київ : Знання, 2008. 415 с.
18. Савчин М. В. Педагогічна психологія : навч. посіб. Київ : Академвидав, 2007. 424 с.
19. Сележан Й. Ю. Основи національного виховання. Українознавство: історичний, філософсько-релігійнознавчий аспекти : хрестоматія. Чернівці : Книги-XXI, 2006. 306 с.
20. Сисоева С. О., Кристопчук Т. Є. Освітні системи країн Європейського Союзу: загальна характеристика : навчальний посібник. Рівне : Овід, 2012. 352 с.
21. Степанов О. М., Фіцула М. М. Основи психології і педагогіки: посібник. Київ : Академвидав, 2003. 504 с.
22. Шевців З. М. Основи інклюзивної педагогіки : підручник. Київ : Центр учбової літератури, 2016. 248 с.
23. Фіцула М. М. Педагогіка вищої школи : навч. посіб. Київ : Академвидав, 2006. 352 с.
24. Філоненко М. М. Психологія спілкування : підручник. Київ : Центр учбової літератури, 2008. 224 с.

12. Інтернет ресурси

1. Про вищу освіту: Закон України від 01.07.2014 р. № 1556-VII.
Дата оновлення: 28.09.2017. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1556-18> (дата звернення: 08.09.2023).
2. Законодавство України. URL: <http://www.rada.kiev.ua/> (дата звернення: 08.09.2023)
3. Мала енциклопедія етнодержавознавства. Національна академія наук України. Інститут держави і права ім. В. М. Корецького. Під редакцією академіка УАПН Ю. І. Римаренка. К. : Генеза. Довіра, 1996. URL: <http://www.twirpx.com/file/2122159/>. (дата звернення 15.09.2023)
4. Наукова бібліотека НУВГП (м. Рівне, вул. Олекси Новака, 75). URL: http://nuwm.edu.ua/MySQL/page_lib.php (дата звернення 08.09.2023).
5. Цифровий репозиторій НУВГП. URL: <http://ep3.nuwm.edu.ua/view/shufr/> (дата звернення 15.09.2023).